

Warszawa, dnia 15 marca 2013 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

PT6/812/15/262/CRM/2013/RWPD-13615 /RD20628

Pan
Marek Ziółkowski
Przewodniczący Komisji Gospodarki
Narodowej

Pan
Kazimierz Kleina
Przewodniczący Komisji Budżetu
i Finansów Publicznych

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Sanowni Panowie Przewodniczący

W związku z pismem z dnia 5 marca 2013 r. nr BPS/KGN-042/6/13, informującym o posiedzeniu w dniu 19 marca br. Komisji Gospodarki Narodowej oraz Komisji Budżetu i Finansów Publicznych, którego tematem będzie „Informacja Ministra Finansów o zakresie stosowania odwróconego VAT i możliwościach rozszerzenia mechanizmu”, zgodnie z dyspozycją przekazuję niniejszym informację w przedmiotowej sprawie.

1. Zakres możliwości zastosowania mechanizmu odwróconego obciążenia wyznaczony przez dyrektywę VAT

System podatku VAT w Unii Europejskiej podlega harmonizacji, co oznacza, iż państwa członkowskie zobowiązane są do przestrzegania zgodności krajowych przepisów w zakresie podatku VAT z regulacjami wynikającymi z prawa unijnego, w szczególności z przepisami dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, str. 1, z późn. zm.), zwanej dalej „dyrektywą VAT”. Tym samym, dyrektywa ta stanowi podstawę prawną dla fakultatywnego wprowadzenia przez państwa członkowskie Unii Europejskiej mechanizmu „odwróconego obciążenia” podatkiem VAT (z ang. *reverse charge mechanism*).

Należy wskazać, że przepisy art. 192a - 205 dyrektywy VAT definiują osoby zobowiązane do zapłaty podatku VAT związanego z wykonywaniem określonych czynności objętych opodatkowaniem, dokonywanych zarówno na terytorium danego państwa członkowskiego, jak i w ramach transakcji transgranicznych. Przepis art. 193 dyrektywy VAT wyraża generalną zasadę, zgodnie z którą *„każdy podatnik dokonujący podlegającej opodatkowaniu dostawy towarów lub świadczenia usług obowiązany jest do zapłaty VAT, z wyjątkiem sytuacji, gdy do zapłaty VAT zobowiązana jest inna osoba w przypadkach, o których mowa w art. 194-199 i art. 202”*.

Polska na zasadach odstępstwa od powyżej wskazanej zasady ogólnej może zgodnie z dyrektywą VAT fakultatywnie wprowadzić metodę odwróconego obciążenia podatkiem VAT tj. przerzucić ciężar rozliczenia tego podatku z dostawcy na nabywcę towarów lub usług, na podstawie:

- 1) art. 194 dyrektywy VAT, czyli w przypadku podlegającej opodatkowaniu dostawy towarów lub świadczenia usług przez podatnika niemającego siedziby w państwie członkowskim, w którym VAT jest należny;
- 2) art. 198 dyrektywy VAT - w przypadku dostaw złota w postaci surowca lub półproduktu o próbie 325 tysięcznych lub większej, lub dostaw złota inwestycyjnego, określonego w art. 344 ust. 1 dyrektywy VAT, dokonywanych przez podatnika korzystającego z jednej z możliwości przewidzianych w art. 348, 349 i 350 dyrektywy VAT;
- 3) art. 199 dyrektywy VAT, w stosunku do następujących transakcji:
  - a) dostawy prac budowlanych, w tym prac obejmujących naprawę, porządkowanie, konserwację, przebudowę i rozbiórkę nieruchomości, jak również odbiór robót budowlanych uznawany za dostawę towarów na podstawie art. 14 ust. 3 dyrektywy VAT,
  - b) zapewnienia personelu zatrudnionego do czynności, o których mowa w lit. a),
  - c) dostawy nieruchomości w rozumieniu art. 135 ust. 1 lit. j) i k) dyrektywy VAT, gdy dostawca wybrał opodatkowanie dostawy zgodnie z art. 137 dyrektywy VAT,
  - d) dostawy zużytych materiałów, zużytych materiałów nienadających się do ponownego użycia w tym samym stanie, złomu, odpadów przemysłowych i nieprzemysłowych, odpadów przetwarzalnych, częściowo przetworzonych odpadów oraz dostawy pewnych towarów i świadczenia usług, wymienionych w załączniku VI do dyrektywy VAT,
  - e) dostawy towarów stanowiących zabezpieczenie przez jednego podatnika na rzecz drugiego podatnika w ramach wykonania wspomnianego zabezpieczenia,
  - f) dostawy towarów następującej po cesji zastrzeżenia własności na rzecz cesjonariusza wykonującego to prawo,
  - g) dostawy nieruchomości zbywanych przez dłużnika z tytułu wyroku w ramach procedury przymusowej licytacji;
- 4) art. 199a dyrektywy VAT, w stosunku do następujących usług:
  - a) przeniesienia pozwoleń na emisję gazów cieplarnianych, o których mowa w art. 3 dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, które podlegają przenoszeniu zgodnie z art. 12 tej dyrektywy;
  - b) przeniesienia innych jednostek, z których mogą korzystać przedsiębiorcy w celu zapewnienia zgodności z tą samą dyrektywą.

2. Transakcje, w stosunku do których wprowadzono w Polsce metodę odwróconego obciążenia

Mając na uwadze powyższy zakres transakcji, w stosunku do których państwo członkowskie UE może wprowadzić mechanizm odwróconego obciążenia, Polska skorzystała z możliwości zawartej w:

- 1) **art. 194** dyrektywy VAT wprowadzając obowiązek rozliczenia podatku przez nabywcę towarów bądź usług od podmiotu nieposiadającego co do zasady siedziby na terytorium Polski - art. 17 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o VAT”,
- 2) **art. 199** ust. 1 lit. d oraz w **art. 199a** ust. 1 lit. a dyrektywy VAT zmieniając system naliczania i odliczania podatku od towarów i usług w obrocie złomem oraz uprawnieniami

do emisji do powietrza gazów cieplarnianych (art. 17 ust. 1 pkt 7 i 8 ustawy o VAT)¹. Do ustawy wprowadzono też załącznik nr 11 zawierający wykaz towarów (odpadów przetwarzalnych) objętych mechanizmem odwróconego obciążenia.

Przyjęcie rozwiązania, o którym mowa w pkt 2 wynikało ze zidentyfikowanego w obszarach handlu złomem i uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych ryzyka uszczupień w dochodach budżetu państwa oraz ryzyka zakłócenia konkurencji gospodarczej.

Bez wątpienia system *reverse charge* jest istotnym narzędziem pozwalającym na wyeliminowanie tych patologii, jednak nie można traktować go jako jedyne zabezpieczenia przed potencjalnymi oszustwami podatkowymi. Należy zaznaczyć, że administracja podatkowa w swoich strukturach posiada organy, których celem jest zwalczanie nieprawidłowości w zakresie podatku od towarów i usług i często działania te prowadzone są również we współpracy z innymi służbami (np. Policją, ABW, CBS, Prokuraturą).

Zatem istotnym argumentem za wprowadzeniem omawianego systemu jest skala zaobserwowanych nadużyć, bowiem ze względów budżetowych w przypadku braku lub pewnej incydentalności występujących oszustw w danej branży, rozliczenie podatku VAT na zasadach ogólnych należy uznać za rozwiązanie najbardziej efektywne fiskalnie, zapewniające systematyczne wpłaty podatku VAT na każdym szczeblu obrotu (w przeciwieństwie do systemu *reverse charge*, w którym wpłata podatku do budżetu, co do zasady, następuje w momencie sprzedaży skierowanej do podmiotów niemających prawa do odliczenia podatku naliczonego, tj. co do zasady konsumentów ostatecznych).

3. Możliwość rozszerzenia stosowania mechanizmu odwróconego obciążenia

1) odstępstwo na podstawie art. 395 dyrektywy VAT

Co prawda transakcje, w stosunku do których ustawodawca unijny przyznał możliwość zastosowania mechanizmu odwróconego obciążenia zostały enumeratywnie określone w przepisach dyrektywy VAT, niemniej jednak, w celu uproszczenia poboru VAT oraz zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania, istnieje możliwość zastosowania mechanizmu *reverse charge* w odniesieniu do towarów i usług, które nie są objęte regulacją określoną w ww. przepisach dyrektywy, poprzez wystąpienie przez państwo członkowskie z wnioskiem do Komisji Europejskiej o odstępstwo na podstawie art. 395 dyrektywy VAT.

Należy zaznaczyć, że obecnie przygotowany jest wniosek derogacyjny do Komisji Europejskiej na podstawie ww. art. 395, w którym Polska wnosi o upoważnienie do stosowania szczególnego środka stanowiącego odstępstwo od przepisów ww. dyrektywy, polegającego na przeniesieniu obowiązku zapłaty podatku VAT na podatnika będącego odbiorcą **dostaw prętów stalowych** (towary te nie są objęte regulacją określoną w art. 199 i 199a dyrektywy VAT). Uzasadnieniem wniosku Rzeczypospolitej Polskiej jest fakt narastającego w Polsce procederu wyłudzenia podatku VAT w obrocie wyrobami stalowymi poprzez zastosowanie mechanizmu „znikającego podatnika”. Procedura uzyskania derogacji może trwać zgodnie z dyrektywą VAT do 8 miesięcy (w praktyce termin ten może być jeszcze dłuższy).

---

¹ przepisy wprowadzone ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy – Prawo o miarach (Dz. U. Nr 64, poz. 332)

2) prace na forum UE w zakresie zmiany dyrektywy VAT

Aktualnie w Radzie Unii Europejskiej trwają prace dot. projektu dyrektywy Rady zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do mechanizmu szybkiego reagowania na oszustwa w VAT (COM(2012)428). Mechanizm ten (dalej „MSR”) ma polegać na wprowadzeniu przyspieszonej procedury przyznania odstępstw w zakresie możliwości zastosowania mechanizmu *reverse charge*, w przypadku pojawienia się nagłych i masowych oszustw w podatku VAT w określonych sektorach, które prowadziłyby do nieodwracalnych strat finansowych i których nie można byłoby powstrzymać poprzez zastosowanie tradycyjnych sposobów kontroli oraz egzekwowania przepisów. Założeniem projektu Komisji Europejskiej jest, by derogacja w ramach MSR była udzielana przy wykorzystaniu systemu komitologii, tj. kwalifikowaną większością głosów (przyspieszając tym samym znacznie czas potrzebny na przyznanie tej derogacji z 8 do 1 miesiąca). Derogacja ta obowiązywałaby tylko przez rok (po tym terminie możliwe byłoby stosowanie *reverse charge* pod warunkiem uzyskania decyzji derogacyjnej w ramach ww. art. 395 dyrektywy VAT).

Z uwagi jednak na brak zgody niektórych państw członkowskich na odejście od zasady jednomyślności obowiązującej w unijnej procedurze prawodawczej w zakresie podatków, prezydencja irlandzka zaproponowała, aby to odstępstwo było tylko czasowe - na okres 5 lat. Polska poparła kierunkowo tę propozycję. Dla państw członkowskich propozycja ta oznaczałaby, że do 2018 r. mogłyby wprowadzić na okres 1 roku mechanizm odwróconego obciążenia w ramach omawianej przyspieszonej procedury MSR w przypadku nagłych i masowych oszustw w zakresie podatku VAT. Niektóre państwa członkowskie ponownie wyraziły jednak poważne obawy w odniesieniu do odejścia od zasady jednomyślności.

Ponadto, przy okazji prac nad wspomnianym MSR podjęto dyskusję na temat odwrotnego obciążenia nawiązując do propozycji Komisji Europejskiej z roku 2009 - COM(2009)511 – projekt dyrektywy zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w zakresie fakultatywnego i tymczasowego stosowania mechanizmu odwrotnego obciążenia w związku z dostawami niektórych towarów i usług podatnych na oszustwa. Prowadzone w tym zakresie prace zmierzają do poszerzenia katalogu transakcji, do których zastosowanie mógłby mieć mechanizm odwróconego obciążenia (a które już są objęte wnioskami derogacyjnymi poszczególnych państw członkowskich, m.in. w odniesieniu do telefonów komórkowych, urządzeń elektronicznych, towarów rolnych).

Oba projekty wpisują się w pakiet działań na rzecz walki z oszustwami podatkowymi z wykorzystaniem zastosowania metody odwróconego obciążenia. Należy jednak zauważyć, że prace w tym zakresie nie zostały jeszcze zakończone i projekty te są wciąż analizowane na forum unijnym.

Wpisanie
Z. Upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU
Marek Grabowski